

अण्डालुः [अण्डः अस्ति अस्य; अण्ड आलुच्] A fish.

अण्डीरः [अण्डः अस्ति अस्य; अण्ड-ईरन् P. V. 2. III.]
A full-grown or full-developed man, a strong or powerful person; चिरादण्डीरेण त्वयि तदपि रामेण गुणितम् A. R. 4. See आण्डीर also.

अत् 1 P. (अति), अतति, अतितुम्, अत्-अतित 1 To go, walk; wander, to go constantly. -2 To obtain (mostly Ved.) -3 To bind. -4 (अन्तति) To bind.

अतकः [अतति सततं गच्छति; अत्-कन्] A wanderer, a passer-by, traveller.

अतनम् [अत्-ल्युट्] Going, wandering. -नः A wanderer, a passer-by.

अतज्ज्ञ a. [न तत्-जानाति] Not knowing that (तत् i. e. Brahman).

अतट a. [न. ब.] -1 Having no shore or beach; precipitate, steep. -टः 1 A precipice, a steep crag. -2 N. of a hill. -3 The lower part of the earth. -Comp -प्रपातः a steep precipice; a fall headlong from a precipice; a precipitate fall; मनोरथानामतटप्रपातः Ś. 6. 10. of my hopes there is a precipitate fall. (Some read the line as मनोरथा नाम तटप्रपातः and take it to mean ' verily our desires are like the crumbings of river banks '.)

अतथा ind. Not so; °उचित a. not deserving that, not used to such things; क्लेशानामतथोचितः Rām.

अतदर्हम् ind. Unjustly, undeservedly.

अतद्गुणः (Rhet.) The ' non-borrower ', N. of a figure of speech in which the thing in question does not assume the quality of another, though there is a reason for it; परगुणानुहारस्त्वस्य तत्स्यादतद्गुणः; e. g. धवलोऽसि यद्यपि सुन्दर तथापि त्वया मम रञ्जितं हृदयम् । रागपूरितेऽपि हृदये सुभग निहितो न रक्तोऽसि ॥ K. P. 10; or संगतान्यगुणः नञ्जीकारमाहुर-तद्गुणम् । चिरं रागिणि मञ्चिते निहितोऽपि न रज्यसि ॥ Kuval. -Comp. -संविज्ञानः N. of a variety of Bahuvrihi; e. g. दृष्टसमुद्रमानय; अत्र गुणीभूतस्य समुद्रस्य नानयनेऽन्वयः इति नः बहुव्रीहिः; लम्बकर्णमानय इति तु तद्गुणसंविज्ञानः. Tv.

अतन्त्र a. [न. ब.] 1 Having no ropes or musical strings (as a musical instrument); नातन्त्री वाद्यते वीण Rām. -2 Unrestrained; not necessarily binding; not being the object of the rule under consideration; ह्रस्वग्रहणमतन्त्रम्, क्लीबत्वं °न्त्रम् Sk. Something which is not intended; on which there is no emphasis or stress (वार्तिक 2. 2. 34. 1). -3 Without formulas or empirical actions. -4 Not (having the binding force of) a scientific statement; तत्राविज्ञातग्रहणमतन्त्रमिति कल्पयेत् । ŚB. on MS. 6. 1. 7. -त्वम् meaninglessness, superfluous, superfluous nature. किं तु इतरस्मिन् पक्षे बाध्यतेतरां श्रुतिः । ऐन्द्रशब्दस्यातन्त्रत्वात् । ŚB. on MS. 6. 4. 29.

अतन्द्र-न्द्रित-न-ल a. Alert, unwearied, careful, vigilant; अतन्द्रिता सा स्वयमेव वृक्षकान् Ku. 5. 14, R. 17. 39, H. Pr. 33.

अतनु a. More वीतप्रभावतनुरप्यतनुप्रभावः Ki. 16. 64.

अतप a. 1 Not excited, cool. -2 Unostentatious. -3 Unemployed. -पाः (pl.) N. of a class of deities among Buddhists.

अतपस्-स्क [न. ब.] One who neglects his religious austerities; अतपास्त्वनधीयानः Ms. 4. 190; an irreligious or impious man; इदं ते नातपस्काय Bg. 18. 67.

अतप्त a. Not heated &c. -Comp. -तनु a. 1 One whose body is not marked (with red mudrās &c.), -2 who has not fully mortified his body by penance. अतप्तनूर्न तदामो अरुते Rv. 9. 83. 1. -3 whose body or mass is cool (?).

अतर्क a. [न. ब.] Illogical, void of reasoning. -र्कः 1 Absence of argument or reasoning, bad logic. -2 An illogical reasoner.

अतर्कित a. Unthought of, unexpected सममेव गतोऽस्यतर्कितं गतिमङ्गेन च जीवितेन च Ku. 4. 22; Bh. 3. 137. °गमनेन Mu. 4. -तस् adv. Unexpectedly. -Comp. -आगत-उपगत a. occurring or befalling unexpectedly, quite accidental, sudden; °दर्शनोद्घासितलोचनया अनया Mal. 3; °उपपन्नं दर्शनम् Ku. 6. 54.

अतर्क्य a. Inconceivable; baffling thought or reasoning.

अतल a. Bottomless. -लम् [अस्य भूखण्डस्य तलं पृष्ठो ° इदमोऽत्वम्] N. of a पाताल or lower region, one of the 7 Pātālas, being the first among them. -लः N. of Śiva. -Comp. -स्पृश -स्पर्श a. [न. तले स्पृश्यते कर्मणि क्तिप्; न तलस्य स्पर्शो यत्र] bottomless, very deep, unfathomable.

अतन्व्य a. Ved. Not very strong.

अतस् ind. [इदं-तसिल्] 1 Than this; from this (having a comparative force); अतो देवा अवन्तु नो यतो विष्णुर्विचक्रमे Rv. 1. 22. 16; किमु परमतो नर्तयसि माम् Bh. 3. 6; अतोऽन्यथा Ms. 5. 31. -2 From this or that cause, hence, consequently, so, therefore (corr. to यत्, यस्मात् or हि, expressed or understood); अन्तर्गतं प्राण-मृतां हि वेद सर्वं भवान्भावमतोऽभिधास्ये R. 2. 43, 3. 50, Ku. 2. 5; अथातो ब्रह्मजिज्ञासा Ś. B. now therefore &c. -3 Hence, from this place; henceforth (of time or place); (-परम्, -ऊर्ध्वम्), afterwards. -4 Then (corr. of यदि-यद्). -Comp. -अर्थम्-निमित्तम् on this account, hence, for this reason. -एव for this very reason. -ऊर्ध्वम् henceforth; afterwards. -परम् (a) further on, any longer (with abl.); hereafter; निवसिष्यसि मय्येव अत ऊर्ध्वम् Bg. 12. 8. (b) beyond this, further than this; भाग्यायत्तमतःपरम् Ś. 4. 16 more than this; अतःपरं नास्ति मनोत्तरम् V. 2 now I have nothing more to say; (c) afterwards.

अतसः [अतति गच्छति इत्यतसः अत्-असच् Uṇ. 3. 117] 1 Wind, air. -2 The soul. -3 A garment made of the fibre of flax (°सं generally). -4 A weapon.